

Sygn. akt XVII AmA 116/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Andrzej Turliński

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Agnieszka Godlewska - Kur

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z odwołania (...) Sp. z o.o. w G.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o nadużywanie pozycji dominującej

na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 grudnia 2013 r. Nr (...)

I. oddała odwołanie,

II. zasądza od (...) Sp. z o.o. w G. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt zł) z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XVII AmA 116/14

UZASADNIENIE

W punkcie I decyzji z dnia 31 grudnia 2013 r. Nr (...) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Prezes UOKiK) uznał za praktykę ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz o jakim mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów - Dz.U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm. (dalej: ustawa okik) praktykę (...) Sp. z o.o. w G. (powoda) polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy G. w drodze narzucania uciążliwych warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej ww. przedsiębiorcy, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści, poprzez nałożenie na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci obowiązku poniesienia kosztów budowy urządzeń wodociagowych lub kanalizacyjnych w zakresie obejmującym:

- przewody łączące wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną przedsiębiorstwa położone pomiędzy pierwszą studzienką kanalizacyjną licząc od strony budynku a granicą nieruchomości (wraz ze studzienką);
- przepompownie ścieków;
- przewody łączące sieć wodociagową przedsiębiorstwa z wewnętrzną instalacją wodociagową położone poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej

z jednoczesnym wyłączeniem możliwości przekazania własności tych urządzeń przedsiębiorstwu za wynagrodzeniem i nakazał zaniechania jej stosowania.

W pkt II decyzji Prezes UOKiK nałożył na powoda karę pieniężną płatną do budżetu Państwa w wysokości 16.545 zł z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy okik, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji decyzji.

W pkt III decyzji Prezes UOKiK obciążył powoda kosztami przeprowadzonego postępowania i zobowiązał go do zwrotu kwoty 23 PLN, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się decyzji.

Prezes Urzędu uznał, iż w świetle norm ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków dalej (uzzw albo ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę) w szczególności art. 2 pkt 5 – 7, 14 i 16, odcinki przewodów wodociągowych i kanalizacyjnych znajdujące się poza granicami nieruchomości odbiorcy usług zawsze stanowią urządzenia wodociągowe albo kanalizacyjne, nigdy zaś przyłącza. Dodatkowo w opinii Prezesa UOKiK, w przypadku lokalizacji na terenie nieruchomości odbiorcy usług studzienki kanalizacyjnej, za sieć należy uznać również część przewodu znajdującą się na terenie przedmiotowej nieruchomości, za pierwszą studzienką licząc od strony budynku aż do „głównej rury kanalizacyjnej”. W takim wypadku przyłączem miałyby być tylko odcinek przewodu między pierwszą studzienką od strony budynku a samym budynkiem. Studzienka w opinii Prezesa UOKiK również miałyby stanowić element sieci. Co więcej Prezes UOKiK, jako urządzenie kanalizacyjne, zakwalifikował także indywidualną przepompownię ścieków, i to nawet w sytuacji, gdy przepompownia ta jest zlokalizowana na terenie nieruchomości osoby ubiegającej się o przyłączenie i służy wyłącznie potrzebom tej osoby.

Ponieważ zgodnie z art. 15 ust. 1 i 2 uzzw przedsiębiorstwo wodociągowe – kanalizacyjne jest obowiązane zapewnić budowę urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, zaś budowę przyłączy osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci, przyjęcie wyżej zaprezentowanej wykładni legalnych definicji pojęć „przyłącze wodociągowe” i „przyłącze kanalizacyjne” oraz przedstawiona wyżej kwalifikacja studni i przepompowni indywidualnych, doprowadziły Prezesa UOKiK do konstatacji, iż Spółka postępuje bezprawnie nakładając na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci obowiązki poniesienia kosztów budowy odcinków sieci i przepompowni, które są urządzeniami, zatem winny być realizowane i finansowane przez samą Spółkę, a także koszty budowy studzienki, która jest elementem sieci nie zaś przyłącza i jednocześnie wyłączając możliwość przekazania własności tych urządzeń za wynagrodzeniem.

Od ww. decyzji powód złożył odwołanie domagając się jej uchylecia w całości. Zarzucił Prezesowi UOKiK naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci:

1. art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (uzzw) z późn. zm., poprzez ich błędną wykładnię, prowadzącą do wniosku, iż odcinek przewodu wodociągowego i kanalizacyjnego znajdujący się poza granicą nieruchomości, a pierwszą studzienką od strony budynku, a także indywidualne przepompownie ścieków i wszystkie studzienki kanalizacyjne zlokalizowane na nieruchomości przyszłego odbiorcy usług, stanowią urządzenia odpowiednio wodociągowe albo kanalizacyjne w rozumieniu ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, w związku z czym zobowiązanie osoby ubiegającej się o przyłączenie do ich budowy na własny koszt stanowi przejaw nadużycia pozycji dominującej przez powoda,
2. art. 1 ust. 1 ustawy okik, poprzez błędne zastosowanie i przyjęcie, że w okolicznościach niniejszej sprawy zagrożony jest interes publiczny i przyjęcie, że zachodzą podstawy do zastosowania regulacji ustawy okik, w sytuacji, gdy rozpatrywana sprawa nie ma charakteru antymonopolowego, albowiem interes publiczny nie doznał uszczerbku,
3. art. 9 ust. 1 ustawy okik, poprzez przyjęcie, że zachowanie powoda stanowi przejaw nadużycia posiadanej przez niego pozycji dominującej na rynku właściwym usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w sytuacji, gdy zachowanie to nie narusza wartości chronionych ustawą okik, a tym samym w aspekcie materialnoprawnym nie może zostać uznane za nadużycie pozycji,

4. art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy okik, poprzez uznanie, iż powód uzyskał nieuzasadnione korzyści ze względu na narzucanie uciążliwych (zdaniem Prezesa UOKiK) warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,

5. art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy okik, poprzez nałożenie kary pieniężnej w wysokości 16.545 zł, podczas gdy nie doszło do naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy okik.

W szczególności powód nie zgodził się z dokonaną w decyzji wykładnią ustawowych decyzji przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego zakładającą, że tak kwalifikowane przewody nie mogą wykraczać poza granice nieruchomości odbiorcy usług, a w sytuacji istnienia na nieruchomości studzienki kanalizacyjnej fragment przewodu znajdujący się między tą studzienką a granicą nieruchomości winien być kwalifikowany również jako urządzenie), jest ona bowiem sprzeczna z literalnym brzmieniem norm ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

W art. 2 pkt 5 u.z.z.w. zostało przyjęte dwojake rozumienie pojęcia „przyłącze kanalizacyjne” zależnie od tego czy w nieruchomości przyłączanego wybudowana jest studzienka kanalizacyjna czy też nie. W razie braku studzienki w nieruchomości przyszłego odbiorcy, granicę przyłącza stanowi granica nieruchomości (co jest w niniejszej sprawie niesporne). W przypadku jednak istnienia na nieruchomości studzienki, granica nieruchomości traci znaczenie dla wyznaczenia granic przyłącza kanalizacyjnego, które stanowi wówczas fragment przewodu między pierwszą studzienką od strony budynku a siecią kanalizacyjną. Zdaniem Prezesa UOKiK oznacza to, że w przedmiotowej sytuacji przyłączem kanalizacyjnym jest odcinek między pierwszą studzienką od strony budynku a budynkiem. W decyzji wprost wskazano, że studzienka jest początkiem sieci kanalizacyjnej, a nie początkiem przyłącza, zaś za pierwszą studzienką licząc od strony budynku mamy do czynienia nie z przyłączem, lecz z urządzeniem kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 14 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

W ocenie powoda pogląd ten jest całkowicie błędny i sprzeczny z literalnym brzmieniem definicji legalnej. Przyłącze kanalizacyjne zgodnie z definicją ustawową to odcinek przewodu, łączący instalację wewnętrzną z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką od strony budynku. Przebieg tego odcinka winien być rozpatrywany począwszy od strony instalacji zewnętrznej, co oznacza, że przyłącze zaczyna się za pierwszą studzienką patrząc od strony budynku i biegnie aż do sieci (co do zasady wykraczając poza granice nieruchomości).

O tym, że przebieg przyłącza rozpatrywać należy począwszy od instalacji wewnętrznej świadczy również sposób zdefiniowania przyłącza kanalizacyjnego w sytuacji braku studzienki. Wówczas bowiem jest to odcinek od instalacji „do” granicy nieruchomości, a nie „od” tej granicy do instalacji. Ustawodawca zatem w przypadku przyłącza kanalizacyjnego spójnie przyjął, iż są to odcinki, których początek (nie zaś koniec) wyznacza instalacja wewnętrzna. Skoro zatem przyłączem jest odcinek za pierwszą studzienką od strony budynku, to w tym miejscu kończy się instalacja i rozpoczyna przyłącze, nie zaś kończy przyłącze i rozpoczyna sieć.

Z kolei przyłącze wodociągowe to odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz zaworem za wodomierzem głównym. Literalna wykładnia powyższego pojęcia wskazuje, iż mamy do czynienia z przewodem, który łączy sieć wodociągową (rozumianą, zgodnie z definicją zawartą w u.z.z.w., jako przewody wodociągowe wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego) z wewnętrzną instalacją zlokalizowaną w nieruchomości odbiorcy usług, czyli podmiotu korzystającego z usług przedsiębiorstwa. Ustawowa definicja „przyłącza wodociągowego” w odróżnieniu od definicji „przyłącza kanalizacyjnego” jest jednolita i zupełnie abstrahuje od kwestii własności i granic nieruchomości, w jakich przewód został położony. Oznacza to, iż zgodnie z przywołaną definicją, w każdym wypadku przyłącze wodociągowe to odcinek przewodu od sieci wodociągowej, aż do zaworu zlokalizowanego za wodomierzem głównym, bez względu na fakt, czy odcinek taki w części znajduje się poza nieruchomością odbiorcy usług (co w praktyce jest regułą), czy też wpięcie do sieci następuje w granicach nieruchomości odbiorcy (co jest sytuacją rzadszą).

W konsekwencji wskazane powyżej odcinki przewodów wodociągowych, a także w przypadku kanalizacji studzienki i indywidualne przepompownie ścieków na gruncie przyłączanego, stanowiące części składowe przyłącza kanalizacyjnego winny być realizowane i ostatecznie finansowane w ramach budowy przyłącza przez osobę ubiegającą się o przyłączenie – na podstawie art. 15 ust. 1 u.z.z.w.

Dla zobrazowania sposobów rozumienia ustawowych definicji przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego i rozbieżności w tym zakresie między powodem a pozwanym Prezesem UOKiK do odwołania załączono dwie prezentacje graficzne obu typów przyłączy (K 38 – 39 akt sądowych).

W ocenie powoda nie osiągnął on nieuzasadnionych korzyści z działań uznanych w punkcie I decyzji za ograniczające konkurencję w sposób przedstawiony w art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy okik.

Nie realizując i nie finansując odcinków przewodów uznawanych przez niego za przyłącza nie uwzględnił w kalkulacji taryfowej kosztów takich inwestycji. Gdyby natomiast, co wynika z zaskarżonej decyzji, powód miał obowiązek ponoszenia kosztów budowy i utrzymania wszystkich odcinków przewodów znajdujących się poza granicami nieruchomości osób przyłączanych do sieci, jak również odcinków między pierwszą studzienką od strony budynku a granica nieruchomości, musiałby uwzględniać w kalkulacji taryf niezbędne przychody pochodzące od wszystkich podmiotów przyłączonych, potrzebne do realizacji obu ww. zadań. Zatem w imię ochrony interesów grupy podmiotów zamierzających przyłączyć swoje nieruchomości do sieci Prezes UOKiK zastosował w wydanej decyzji wykładnię przepisów u.z.z.w., która bezpodstawnie godzi w zbiorowe interesy znacznie szerszej grupy konsumentów, jakimi są aktualni odbiorcy usług powoda. Ci bowiem, poprzez mechanizm taryfowy, będą zobowiązani do pokrycia kosztów przyłączenia do sieci kolejnych nieruchomości.

W ocenie skarżącego jego dotychczasowe postępowanie nie narusza interesu publicznego określonego w art. 1 ust. 1 ustawy okik. Natomiast sprzeczna z tym interesem jest zaskarżona decyzja chroniąca wąski krąg podmiotów przyłączających się do sieci kosztem szerszego kręgu podmiotów – wszystkich odbiorców usług powoda.

Zachowanie powoda ma swoje uzasadnienie z uwagi na fakt udzielenia wsparcia finansowego na infrastrukturę wodno – kanalizacyjną ze środków wspólnotowych.

W odpowiedzi na odwołanie Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania w całości oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu.

Rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny.

Powód - (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. - został wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem (...). Przedmiotem jego działalności jest między innymi „Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody” oraz „Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków”.

Powód prowadzi działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w oparciu o zezwolenie udzielone decyzją Burmistrza G. z dnia 29 kwietnia 2002 r. Obszarem jego działania jest miasto i gmina G. (K 8, 14-19 akt administracyjnych).

Powód jest jedynym właścicielem urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych eksploatowanych na obszarze jego działalności (K 8 akt administracyjnych).

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej powód dokonuje przyłączenia do sieci wodociągowej lub/i kanalizacyjnej nieruchomości osób ubiegających się o przyłączenie. Podłączenia do sieci są realizowane w ramach projektu „Rozwój i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy G.” dofinansowanego ze środków Funduszu Spójności Unii Europejskiej, jak również poza tym projektem.

W przypadku podłączeń do sieci wodociągowej realizowanych poza ww. projektem osoba ubiegająca się o przyłączenie ponosi koszty budowy przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w granicach swojej nieruchomości gruntowej, jak również na odcinku od granicy nieruchomości do sieci (dowód: karty nr 378, 380 akt administracyjnych).

W przypadku podłączeń do sieci wodociągowej realizowanych w ramach projektu Funduszu Spójności, osoba ubiegająca się o przyłączenie nie ponosi kosztów budowy przewodu na odcinku od granicy nieruchomości do sieci głównej. Finansuje jedynie budowę przewodu w granicach swojej nieruchomości (dowód: karty nr 377, 379 akt administracyjnych).

Jeżeli chodzi o podłączenia do sieci kanalizacyjnej realizowane poza projektem „Rozwój i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy G.” osoba ubiegająca się o przyłączenie ponosi koszty budowy przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną na odcinku od studzienki kanalizacyjnej do granicy nieruchomości. Osoba ubiegająca się o przyłączenie finansuje również budowę studzienki kanalizacyjnej w granicach swojej nieruchomości. Budowę przewodu od granicy nieruchomości do sieci finansuje Spółka (dowód: karta nr 395 akt administracyjnych).

W przypadku podłączeń do sieci kanalizacyjnej realizowanych w ramach projektu Funduszu Spójności osoby ubiegające się o przyłączenie finansują budowę przewodu na odcinku od studzienki kanalizacyjnej do granicy nieruchomości, jak również ponoszą koszty budowy studzienki w granicach swojej nieruchomości. Część podmiotów przyłączanych finansuje również budowę przepompowni ścieków w granicach swojej nieruchomości. Budowę przewodu na odcinku od granicy nieruchomości do sieci finansuje Spółka (dowód: karta nr 394). Odbiorcy przyłączający się do sieci kanalizacyjnej (...)w ramach projektu Funduszu Spójności mogą korzystać z dofinansowania z programu priorytetowego NFOŚiGW, które wynosi 55% kosztów poniesionych w związku z przyłączeniem (na które składają się koszty przewodów, studzienki i przepompowni). Odbiorca pokrywa zatem koszty przyłączenia w 45%. Łączna suma kosztów ponoszonych przez te osoby nie może przekroczyć 3000 zł; zgodnie z decyzją Burmistrza G. koszty powyżej tej kwoty finansowane są przez Gminę. Osoby korzystające z dofinansowania ze środków Programu Priorytetowego NFOŚiGW zawierają umowy, w których przekazują wybudowane przez siebie urządzenia nieodpłatnie powodowi lub zobowiązują się do przekazania ich w użyczenie, oświadczając jednocześnie, iż nie będą wnosić w przyszłości żadnych roszczeń związanych z własnością tych urządzeń (umowy z aneksami K- 397 – 435 akt administracyjnych).

Spółka wyjaśniła, że w latach 2012-2013 wykonano ogółem 114 podłączeń do sieci wodociągowej, z czego 44 podłączenia zrealizowane zostały w ramach projektu „Rozwój i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy G.”. Poza projektem wykonano 70 podłączeń. W 43 przypadkach miejsce włączenia do sieci wodociągowej znajdowało się poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej. W ww. przypadkach podmiot przyłączany ponosił koszty budowy przewodów wodociągowych od granicy nieruchomości do miejsca włączenia do sieci. Koszty te obejmowały:

- koszty dokumentacji projektowej;
- koszty robót ziemnych;
- koszty robót montażowych wraz z materiałami (rury, podejście pod wodomierz, piasek na podsypkę i obsypkę rury);
- koszty robót drogowych;
- koszty związane z zajęciem pasa drogowego (projekt organizacji ruchu, opłata za zajęcie pasa drogowego);
- koszty obsługi geodezyjnej.

Koszty nawiertki i wodomierza głównego ponosiła Spółka.

(dowód: karta nr 366 - 367 akt administracyjnych).

W latach 2012-2013 wykonano 395 podłączeń do sieci kanalizacji sanitarnej, z czego 331 podłączeń zrealizowanych zostało w ramach projektu „Rozwój i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy G.”.

Dla podłączeń realizowanych w ramach projektu pierwsza studzienka od strony budynku znajdowała się w granicy nieruchomości odbiorcy w przypadku 319 podłączeń. W 302 przypadkach podmiot przyłączany ponosił koszty robót na odcinku od studzienki do granicy nieruchomości. Z tego 10 odbiorców poniosło 100% kosztów budowy ww. odcinka przewodu, a 292 odbiorców poniosło ten koszt w 45% korzystając z dofinansowania ze środków NFOŚiGW.

W przypadku podłączeń zrealizowanych poza projektem Funduszu Spójności pierwsza od strony budynku studzienka kanalizacyjna znajdowała się w granicach nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej w 56 przypadkach. W 30 przypadkach podmiot przyłączany ponosił koszty robót na odcinku od studzienki do granicy nieruchomości. W takich przypadkach odbiorca poniósł koszty:

- dokumentacji projektowej;
- robót ziemnych;
- robót montażowych wraz z materiałami (rury PCV, studzienka kanalizacyjna, piasek na podsypkę i obsypkę rury);
- pełnej obsługi geodezyjnej.

Ponadto ustalono, że w 23 przypadkach podmioty przyłączane obciążone zostały kosztami przepompowni ścieków położonej w granicach przyłączanej nieruchomości.

(dowód: karty nr 368, 369 akt administracyjnych)

Spółka wyjaśniła, że w przypadku przewodów łączących wewnętrzną instalację wodociągową z siecią Spółka nie przejmuje odcinków leżących poza granicą nieruchomości gruntowej odbiorcy. Jeżeli chodzi o przewody łączące wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną istnieje możliwość ich przekazania Spółce za wynagrodzeniem tylko w części leżącej poza granicą przyłączanej nieruchomości (dowód: karta nr 61 akt administracyjnych).

W toku postępowania (...) przedstawiły rachunek zysków i strat sporządzony na dzień 31 grudnia 2012 r., z którego wynika, iż w 2012 r. Spółka osiągnęła przychód ze sprzedaży w wysokości (...)PLN (dowód: karta nr 376). Spółka wskazała, że wysokość przychodu z tytułu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wyniosła w 2012 r. (...)PLN (dowód: karta nr 366).

Na podstawie poczynionych ustaleń Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie nie jest uzasadnione, a zaskarżona nim decyzja jest prawidłowa.

Stan faktyczny sprawy nie jest sporny między stronami co wynika z zarzutów odwołania i ich rozwinięcia oraz z oświadczeń stron w tym przedmiocie złożonych przez pełnomocników stron na początku rozprawy.

Spór sprowadza się do odmiennej interpretacji przez strony treści przepisów art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. ozzw.

Wnioski powoda z dokonanej przez niego interpretacji ww. ustawy zostały przełożone na konkretne rozwiązania w jego praktyce gospodarczej. Te zaś rozwiązania okazały się zdaniem Prezesa UOKiK przejawem deliktu antymonopolowego. Natomiast w ocenie powoda pozostają w zgodności z obowiązującym prawem.

Jeśli chodzi o prawo materialne mające zastosowanie w sprawie, to w grę wchodzi przepisy ustawy o zzw i ustawy o obowiązkach w trakcie realizacji przez powoda projektu o nazwie „Rozwój i modernizacja gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy G.”. W szczególności chodzi o lata 2011 – 2012, w których podpisywano umowy o przyłączenie do sieci wodno – kanalizacyjnej – vide wyjaśnienia powoda w postępowaniu administracyjnym (K 7 – 13).

W tym czasie obowiązujące było brzmienie uzzw uwzględniające jej nowelizację ustawą z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw DZ.U. 2005 Nr.65 poz.729. W art. 1 pkt 2c tej noweli nadano nową treść przepisowi art. 2 pkt 5 uzzw w brzmieniu: „przyłącze kanalizacyjne – odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką kanalizacyjną, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku do granicy nieruchomości gruntowej”.

Przepisy art. 2 pkt 6 i 14 oraz art. 15 ust. 2 ustawy nie zmieniły się.

Według art. 2 pkt 6 „przyłącze wodociągowe to odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym.”

Z kolei zgodnie z art. 2 pkt 14 „urządzenia kanalizacyjne to sieci kanalizacyjne, wyloty urządzeń kanalizacyjnych służących do wprowadzenia ścieków do wód lub do ziemi oraz urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

Natomiast w świetle art. 15 ust. 2 realizacją budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci.”

Z powyższych przepisów wynika, że osoba ubiegająca się o przyłączenie ma obowiązek wybudowania na własny koszt przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych. Natomiast budowa i sfinansowanie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, to jest według art. 2 pkt 7 uzzw przewodów wodociągowych lub kanalizacyjnych wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodno – kanalizacyjnego, spoczywa na takim przedsiębiorstwie.

Kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia kto powinien finansować budowę ma więc rozstrzygnięcie co jest przyłączem, a co siecią w wybudowanym „ciągu” kanalizacyjnym lub wodociągowym.

I. W pierwszej kolejności Sąd zważył, co jest przyłączem kanalizacyjnym i wodociągowym w świetle przepisów art. 2 pkt 5, 7 i 14 uzzw.

Jeśli chodzi o przyłącze kanalizacyjne wyróżnić tu trzeba dwie sytuacje: pierwszą, gdy na nieruchomości osoby przyłączanej jest wybudowana, bądź przewidziana w projekcie studzienka, drugą, gdy na nieruchomości nie ma takiej studzienki.

1. W pierwszym przypadku przyłączem kanalizacyjnym jest odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką licząc od strony budynku. Dokonując wykładni tej części definicji ustawowej z art. 2 pkt 5 uzzw należy posłużyć się rozbiorem logicznym ww. zdania według poniższego podziału.

Podmiot – odcinek (przewodu) = przyłącze kanalizacyjne,

Orzeczenie – jest,

Dopełnienie podmiotu bliższe (jaki odcinek ?) - łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną,

Dopełnienie podmiotu dalsze (jakie ? – dalsze cechy) – za pierwszą studzienką licząc od strony budynku,

Okolicznik miejsca związany z orzeczeniem (gdzie znajduje się [jest] odcinek przewodu ?) – w nieruchomości odbiorcy usług.

Wnioski z analizy logicznej zdania są następujące.

Przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu kanalizacyjnego ciągnący się od zakończenia wewnętrznej instalacji kanalizacyjnej do sieci kanalizacyjnej za pierwszą studzienką od strony budynku. Przyłącze leży zawsze w nieruchomości gruntowej podmiotu przyłączanego, nigdy poza nią.

W ocenie Sądu sama studzienka nie jest już częścią przyłącza, ponieważ nie jest odcinkiem przewodu kanalizacyjnego. Przewód będący instalacją wewnętrzną kończy się w ścianie studzienki. Z kolei przyłącze zaczyna się w ścianie studzienki od strony sieci przedsiębiorstwa. W studziencie przewodu nie ma, gdyż jej funkcją jest umożliwianie oglądu (rewizji) stanu sieci wewnętrznej i przyłącza kanalizacyjnego. Stąd potoczna nazwa tego urządzenia to „studzienka rewizyjna”. Studzienka jest zatem początkiem sieci kanalizacyjnej, a nie początkiem (końcem) przyłącza.

Do identycznego wniosku doszedł Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 5 marca 2015 r. sygn.. akt VI ACa 760/14 Lex 1754214 uznając, że jeśli na nieruchomości znajduje się studzienka kanalizacyjna, to przyłączem jest odcinek przewodu pomiędzy instalacją wewnętrzną a tą studzienką.

2. W przypadku drugim, tj. gdy kanalizacja na gruncie przyłączanego nie posiada studzienki, przyłączem jest odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy z siecią kanalizacyjną do granicy nieruchomości gruntowej.

W takim wypadku przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną, która zaczyna się na granicy nieruchomości. Tak też przesądził Sąd Apelacyjny w Warszawie w cytowanym powyżej wyroku stwierdzając, iż „jeżeli na nieruchomości brak jest studzienki, to przyłączem jest odcinek przewodu pomiędzy wewnętrzną instalacją a granicą nieruchomości, dalsza część tego przewodu prowadząca do sieci stanowi element tejże sieci.” Identyczne zapatrywanie w tej kwestii wyraził również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 września 2007 r., sygn. akt III CZP 79/07 o treści: „Wybudowany z własnych środków przez odbiorcę usług zbiorowego odprowadzania ścieków odcinek przewodu kanalizacyjnego łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości tego odbiorcy z istniejącą siecią kanalizacyjną stanowi w części leżącej poza granicą jego nieruchomości gruntowej urządzenie kanalizacyjne, o jakim mowa w art. 31 ust. 1 ustawy ozzw (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.).”

Jak wiadomo jednym z zarzutów postawionych powodowi przez Prezesa UOKiK było nieuzasadnione nakładanie przez powoda na osoby przyłączane do sieci kanalizacyjnej obowiązku poniesienia kosztów budowy uznanego przez niego za przyłącze kanalizacyjne odcinka przewodu kanalizacyjnego służącego do odprowadzania ścieków, położonego w granicach nieruchomości gruntowej przyłączanego, sięgającego od pierwszej studzienki licząc od strony budynku do granicy przyłączanej nieruchomości oraz kosztów budowy studzienki, bez możliwości przekazania własności tych urządzeń za wynagrodzeniem.

W świetle przeprowadzonych przez Sąd rozważań zarzut ten okazał się w pełni uzasadniony. Powyższa interpretacja nie stoi w sprzeczności z przepisami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. Nr 75, poz. 690). Zgodnie z § 122 ust. 1 tego rozporządzenia instalację kanalizacyjną stanowi układ połączonych przewodów wraz z urządzeniami, przyborami i wpustami odprowadzającymi ścieki oraz wody opadowe do pierwszej studzienki licząc od strony budynku. Biorąc pod uwagę, iż zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy ozzw przyłączem kanalizacyjnym jest odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną za pierwszą studzienką licząc od strony budynku, można by uznać (kierując się powołanym przepisem z zakresu prawa budowlanego), iż przyłącze kanalizacyjne zaczyna się na pierwszej studziencie licząc od strony budynku. Jak jednak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 września 2007 r. definicja instalacji kanalizacyjnej zamieszczona w rozporządzeniu wykonawczym do innej

ustawy nie może podważać woli ustawodawcy wyrażonej w art. 2 pkt 5 uzw. Po drugie, w rozporządzeniu tym mowa jest o „instalacji”, a nie o „instalacji wewnętrznej”. Wskazuje to na różną treść obydwu pojęć, a w szczególności na to, że „instalacja” w rozumieniu rozporządzenia składa się z instalacji wewnętrznej (w budynku) i zewnętrznej (poza budynkiem). Pojęcie „instalacja”, jaki posługuje się rozporządzenie Ministra Infrastruktury nie może być zatem utożsamiane z pojęciem „instalacji wewnętrznej” zawartej w przepisie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Co więcej zaznaczyć należy, że rozporządzenie, o jakim mowa powyżej określając obowiązki właściciela nieruchomości stanowi, że ma on obowiązek wybudować przewody do pierwszej studzienki licząc od strony budynku. Z tego wniosek, iż w świetle ww. rozporządzenia budowa samej studzienki i przewodów położonych za nią nie leży już w gestii właściciela nieruchomości.

Jeśli chodzi o przepompownie ścieków posadowione na nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej to zdaniem Sądu ich finansowanie powinno być w każdym przypadku finansowane przez powoda. Uzasadnieniem tej oceny jest zaliczenie w art. 2 pkt 14 uzw przepompowni ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, a to wyklucza uznanie jej za część przyłącza kanalizacyjnego. Przyłączem jest bowiem wyłącznie odcinek przewodu, a nie urządzenie do niego dołączone. W związku z tym uzasadniony okazał się również zarzut Prezesa UOKiK nieuzasadnionego nakładania na osoby przyłączane do sieci kanalizacyjnej obowiązku poniesienia kosztów przepompowni ścieków położonych w granicach przyłączanej nieruchomości.

II. Dalsze rozważania Sądu dotyczą oceny co jest przyłączem wodociągowym w świetle przepisów art. 2 pkt 6 i 7 uzw. Według art. 2 pkt 6 tej ustawy jest nim odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym. Do wykładni tej ustawowej definicji przyłącza wodociągowego pomocna jest również wykładnia oparta na logicznym rozbiórze ww. zdania.

Przedstawia się ona następująco.

Podmiot – odcinek (przewodu) = przyłączy wodociągowe.

Orzeczenie – jest.

Dopełnienie podmiotu bliższe (jaki odcinek [cechy] ?) – łączący sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową z zaworem za wodomierzem głównym.

Okolicznik miejsca związany z orzeczeniem (gdzie znajduje się [jest] odcinek przewodu ?) – w nieruchomości odbiorcy usług.

Wnioski z analizy logicznej zdania są następujące.

Przyłączy wodociągowe to odcinek przewodu wodociągowego między siecią wodociągową a zaworem za wodomierzem głównym, za którym znajduje się wewnętrzna instalacja wodociągowa. Zawór wchodzi w skład przyłącza.

Przyłączy leży zawsze w nieruchomości gruntowej podmiotu przyłączonego, nigdy poza nią.

Do identycznych wniosków w tej kwestii doszedł również Sąd OKiK w wyroku z dnia 15 stycznia 2009 r. sygn.. akt XVII AmA 76/08 utrzymanym w mocy przez Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 15 stycznia 2010 r. wydanym w sprawie o sygn.. akt VI ACa 467/09.

W świetle przeprowadzonych rozważań uzasadniony okazał się postawiony powodowi przez Prezesa UOKiK zarzut nieuzasadnionego nakładania na osoby przyłączane do sieci wodociągowej obowiązku poniesienia kosztów budowy uznanego przez powoda za przyłączy wodociągowe odcinka przewodu wodociągowego położonego poza granicą nieruchomości gruntowej przyłączanego, tj. od tej granicy aż do miejsca włączenia do głównej sieci wodociągowej, bez możliwości przekazania przedsiębiorcy własności tych urządzeń za wynagrodzeniem.

Przechodząc do oceny dokonanych rozważań w kontekście przesłanek praktyki ograniczającej konkurencje określonej w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 r. (Dz.U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) należało zważyć co następuje.

Przepis art. 9 ust. 1 ustawy określa generalny zakaz nadużywania przez przedsiębiorcę posiadanej na rynku właściwym pozycji dominującej. Z kolei w przepisie art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy za przejaw nadużycia pozycji dominującej zostało uznane narzucanie kontrahentom przez dominującego przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści.

Niekwestionowana pozycja dominująca powoda na prawidłowo ustalonym w decyzji rynku właściwym – lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym Gminę G. – wynika z jego monopolu sieciowego na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków. Posiadając taką pozycję powód jest w stanie narzucać własne warunki przyłączenia, w tym warunki uciążliwe, osobom ubiegającym się o przyłączenie do sieci wodno – kanalizacyjnej.

Powód kwestionuje w odwołaniu dojście do skutku ostatniej z przesłanek praktyki określonej w art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy okik – odnoszenia nieuzasadnionych korzyści z nałożenia na przyłączanych obowiązku poniesienia kosztów budowy urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych, który w świetle obowiązujących przepisów na nich nie spoczywa, gdyż nie jest kosztem budowy takich przyłączy.

Zdaniem Sądu powód nie ponosząc tego rodzaju kosztów (nakładów) i zmuszając osoby ubiegające się o przyłączenie do ich poniesienia, bez zapewnienia późniejszego rozliczenia tych kosztów, a wręcz przejmując odcinek sieci nieodpłatnie na własność niewątpliwie osiąga nieuzasadnione korzyści materialne kosztem tych osób (tak też Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 13 grudnia 2011 r. sygn.. akt VI ACa 870/11).

Opisana w decyzji praktyka powoda prowadziła do konieczności bezzwrotnego inwestowania przez osoby przyłączane w jego majątek. Wartość tych inwestycji jest równoważna środkom majątkowym powoda, których nie zużył, a powinien był wydatkować na nakłady na rozbudowę własnego majątku. Z tego też powodu postawione warunki przyłączenia do sieci były wysoce uciążliwe dla osób ubiegających się o przyłączenie. Gdyby nie ich przymusowe położenie wynikające z monopolu powoda na świadczone usługi z pewnością nie wyraziłoby zgody na uzależnianie przyłączenia od inwestowania w majątek powoda.

W ocenie Sądu bezzasadny jest argument powoda, iż Prezes UOKiK w wyniku wydania zaskarżonej decyzji chroni interes wąskiej grupy przyłączanych, naruszając jednocześnie interes dużo szerszej grupy osób już korzystających z usług wodno – kanalizacyjnych, które zmuszone będą w znacznie wyższym stopniu finansować nowe przyłączenia do sieci płacąc podwyższone stawki taryfowe za usługi. Wbrew temu stanowisku decyzja nie narusza interesu publicznego określonego w art. 1 ust. 1 ustawy okik, gdyż przywraca na rynku właściwym stan zgodności z prawem działań powoda, które jak wykazano, w wyniku stosowania eksploatacyjnej praktyki ograniczającej konkurencję, automatycznie godziły w interes publiczny rozumiany w przedmiotowej sprawie jako prawo podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci do równoprawnego traktowania ze strony powoda jako kontrahenta przez zaniechanie wykorzystywania ich słabszej pozycji kontraktowej do powiększania przez powoda majątku w sposób zabroniony przez ustawę okik.

Sąd zdaje sobie sprawę, że wydana w sprawie decyzja oraz wyrok utrzymujący ją w mocy wywoła skutek w postaci przekalkulowania i podwyższenia stawek taryfowych za świadczone przez powoda usługi. Jednakże podwyżka taka jako zgodna z prawem nie będzie naruszać słusznym interesów podmiotów przyłączonych do sieci wodno – kanalizacyjnej. Nie jest bowiem interesem słusznym, który należy chronić w interesie publicznym, ekonomiczny interes podmiotów już przyłączonych do sieci sprowadzający się do uiszczania jak najniższych stawek taryfowych za odbierane usługi wodno – kanalizacyjne, jeżeli stawki te są zaniżone przez powoda na skutek stosowania praktyki ograniczającej konkurencję.

Z kolei sygnalizowane w odwołaniu ewentualne problemy powoda z rozdzielaniem wsparcia udzielonego na infrastrukturę wodno – kanalizacyjną nie mają żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu.

W odniesieniu do nałożonej w decyzji kary pieniężnej Sąd uznał, że była podstawa do jej zastosowania w sprawie w oparciu o art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy okik.

Jej wysokość – 16.545 zł została ustalona prawidłowo na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy. Prezes UOKiK mógł wymierzyć powodowi karę do 10% jego przychodu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Jednakże nałożona kara stanowi jedynie 0,2% tego przychodu i 2% maksymalnego wymiaru kary. Ponadto uwzględnia ona w szczególności długi, bo co najmniej roczny okres stosowania praktyki oraz znaczny stopień naruszenia ustawy z winy nieumyślnej polegającej na niedochowaniu należytej staranności w prowadzeniu swoich spraw przez przedsiębiorcę (art. 355 § 2 k.c.). Jest to zgodne z dyrektywami wymiaru kary określonymi w art., 111 ustawy okik.

Ponadto kara ta oprócz funkcji represyjnej wobec powoda spełnia również rolę edukacyjną dla innych przedsiębiorców z branży usług wodno – kanalizacyjnych oraz będzie stanowić dla nich wyraźny sygnał, że naruszenia prawa ochrony konkurencji nie są i nie będą tolerowane.

O kosztach postępowania administracyjnego Prezes OKiK orzekł prawidłowo na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy okik stosownie do wyniku tego postępowania.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c. oddalił odwołanie nie znajdując podstaw do jego uwzględnienia oraz orzekł o kosztach procesu stosownie do jego wyniku na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 i art. 99 k.p.c.